

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. kovo 12 d.*

„SESV 20 straipsnis, 21 straipsnio 1 dalis ir 45 straipsnis — Direktyva 2004/38/EB — Teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje — Teisę turintys asmenys — Trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, teisė atvykti ir apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis — Sąjungos pilietis, gyvenantis toje pačioje valstybėje narėje, kurios pilietis yra — Profesinė veikla — Nuolatinės kelionės į kitą valstybę narę“

Byloje C-457/12

dėl *Raad van State* (Nyderlandai) 2012 m. spalio 5 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2012 m. spalio 10 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

S.

prieš

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

ir

Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

prieš

G.

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts (pranešėjas), kolegijų pirmininkai R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Borg Barthet ir C. G. Fernlund, teisėjai G. Arestis, J. Malenovský, E. Levits, A. Ó Caoimh, D. Šváby, M. Berger, A. Prechal ir E. Jarašiūnas,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. birželio 25 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— S., atstovaujamos G. G. A. J. Adang,

* Proceso kalba: olandų.

- G., atstovaujamos *advocaat* E. T. P. Scheers,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. S. Schillemans ir C. Wissels,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos T. Materne ir C. Pochet,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vlácil,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos V. Pasternak Jørgensen ir C. Thorning,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir N. Graf Vitzthum, bei A. Wiedmann,
- Estijos vyriausybės, atstovaujamos M. Linntam ir N. Grünberg,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos K. Pawłowska,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos L. Christie, padedamo baristerio G. Facenna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos C. Tufvesson ir G. Wils,

susipažinęs su 2013 m. gruodžio 12 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su SESV 20 straipsnio, 21 straipsnio 1 dalies ir 45 straipsnio bei 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77 ir klaidų ištaisymai OL L 229, p. 35 ir OL L 197, 2005, p. 34; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), nuostatų išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant du ginčus – *Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel* (imigracijos, integracijos ir prieglobsčio reikalų ministras, toliau – *Minister*) ir trečiųjų šalių piliečių S. ir G., kurios yra Nyderlandų pilietybę turinčių Europos Sąjungos piliečių šeimos narės, dėl to, kad *Minister* atsisakė joms išduoti pažymą, patvirtinančią, kad Nyderlanduose jos gyvena teisėtai kaip Europos Sąjungos piliečių šeimos narės.

Teisinis pagrindas

Direktyva 2004/38

- 3 Direktyvos 2004/38 2 straipsnyje „Apibrėžimai“ nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

1. „Sąjungos pilietis“ – tai bet kuris asmuo, turintis valstybės narės pilietybę;

2. „šeimos narys“ – tai:

a) sutuoktinis;

<...>

d) piliečio ir sutuoktinio <...> išlaikomi tiesioginiai giminaičiai, esantys aukščiau pagal giminystės liniją;

3. „priimančioji valstybė narė“ – tai valstybė narė, į kurią atvyksta Sąjungos pilietis, pasinaudodamas savo laisvo judėjimo ir gyvenimo teise.“

4 Šios direktyvos 3 straipsnio „Naudos gavėjai [Asmenys, kuriems taikoma direktyva]“ 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, ir 2 straipsnyje apibrėžtiems jų šeimos nariams, kurie juos lydi arba prisijungia prie jų.“

5 Šios direktyvos 6 straipsnyje nustatyta:

„1. Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje iki trijų mėnesių trukmės laikotarpį <...>

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos taip pat taikomos šeimos nariams, turintiems galiojantį pasą, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar atvykstantiems pas Sąjungos pilietį.“

6 Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje [kitoje valstybėje narėje] ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji priimančiojoje valstybėje narėje, arba

b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje, arba

c)

— yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą ir

— turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitoku jos pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, arba

d) yra Sąjungos pilietį, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu vykstantys šeimos nariai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta gyvenimo šalyje teisė taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar vykstantiems kartu su Sąjungos piliečiu priimančiojoje valstybėje narėje, jei toks Sąjungos pilietis atitinka 1 dalies a, b arba c punkto reikalavimus.“

7 Pagal šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalį „teisė gyventi šalyje Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, patvirtinama išduodant dokumentą, vadinamą „Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortele“, ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo paraiškos pateikimo dienos“.

8 Pagal minėtos direktyvos 16 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, turi nuolatinio gyvenimo joje teisę. <...>

2. Šio straipsnio 1 dalis taip pat taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisinį penkerių metų laikotarpį.“

Nyderlandų teisė

9 2000 m. lapkričio 23 d. Užsieniečių įstatymu (*Vreemdelingenwet, Stb.* 2000, Nr. 495) ir 2000 m. Nutarimu dėl užsieniečių (*Vreemdelingenbesluit 2000, Stb.* 2000, Nr. 497) Direktyvos 2004/38 nuostatos perkeltos į Nyderlandų teisę.

10 Užsieniečių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta:

„Šiame įstatyme ir juo remiantis priimtose nuostatose:

<...>

e. Bendrijos piliečiai:

1° Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, kuriems pagal Europos Bendrijos steigimo sutartį leidžiama įvažiuoti į kitos valstybės narės teritoriją ir joje apsigyventi;

2° 1 papunktyje nurodytų asmenų šeimos nariai, trečiųjų šalių piliečiai, kuriems įgyvendinant Europos bendrijos steigimo sutartį priimtu sprendimu leidžiama atvykti į valstybės narės teritoriją ir joje apsigyventi;

<...>“

11 Šio įstatymo 8 straipsnyje nustatyta:

„Užsienietis turi teisę teisėtai gyventi Nyderlanduose:

<...>

e. kaip Bendrijos pilietis, jeigu jo gyvenimas Nyderlanduose pagrįstas teisės aktais, priimtais remiantis Europos bendrijos steigimo sutartimi arba Europos ekonominės erdvės susitarimu; <...>“

12 Pagal minėto įstatymo 9 straipsnio 1 dalį *Minister* užsieniečiui, kuris pagal Sąjungos teisę Nyderlanduose gyvena teisėtai, išduoda dokumentą, įrodantį jo teisėtą gyvenimą šalyje (toliau – gyvenimo šalyje dokumentas).

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

S. situacija

- 13 S. yra Ukrainos pilietė. Ji teigia, kad pagal Sąjungos teisę turi teisę gyventi pas savo žentą (toliau – kontaktinis asmuo S), Nyderlandų pilietį. S. pagrindinėje byloje tvirtina, kad rūpinasi savo anūku, kontaktinio asmens S sūnumi.
- 14 Šio asmens gyvenamoji vieta yra Nyderlanduose, nuo 2002 m. sausio 1 d. jis pagal darbo sutartį dirba šioje valstybėje narėje įsteigtam darbdaviui ir 30 % darbo laiko per savaitę praleidžia rengdamasis verslo susitikimams Belgijoje ir juose dalyvaudamas. Kontaktinis asmuo S bent vieną kartą per savaitę lankosi Belgijoje.
- 15 2009 m. rugpjūčio 26 d. sprendimu *Staatssecretaris van Justitie* (valstybės sekretorius teisingumo reikalams) atmetė S. prašymą išduoti jai gyvenimo šalyje dokumentą.
- 16 Dėl šio sprendimo pateiktą S. skundą *Minister* 2009 m. lapkričio 16 d. sprendimu pripažino nepagrįstu.
- 17 2010 m. birželio 25 d. sprendimu *Rechtbank 's-Gravenhage* S. skundą, pateiktą dėl 2009 m. lapkričio 16 d. sprendimo, pripažino nepagrįstu.
- 18 Dėl šio sprendimo S. pateikė apeliacinį skundą *Raad van State*.

G. situacija

- 19 Peru pilietė G. 2009 m. kovo 6 d. susituokė su Nyderlandų piliečiu (toliau – kontaktinis asmuo G). Pagrindinėje byloje G. tvirtina, kad ji ir kontaktinis asmuo G turi dukrą, o ji turi sūnų, kurių su kontaktiniu asmeniu G priėmė į savo šeimą.
- 20 Kontaktinio asmens G gyvenamoji vieta yra Nyderlanduose, nuo 2003 m. jis pagal darbo sutartį dirba Belgijoje įsteigta bendrovei. Darbo reikalais šis asmuo kasdien vyksta iš Nyderlandų į Belgiją ir atgal.
- 21 2009 m. gruodžio 1 d. sprendimu *Staatssecretaris van Justitie* atmetė G. prašymą išduoti jai gyvenimo šalyje dokumentą. Dėl šio sprendimo pateiktą G. skundą *Minister* 2010 m. liepos 12 d. sprendimu pripažino nepagrįstu.
- 22 2011 m. birželio 28 d. sprendimu *Rechtbank 's-Gravenhage* G. skundą, pateiktą dėl 2010 m. liepos 12 d. sprendimo, pripažino pagrįstu, panaikino tą sprendimą ir įpareigojo *Minister* priimti naują sprendimą, atsižvelgiant į teismo sprendime išdėstytus argumentus.
- 23 *Minister* dėl šio teismo sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

Prejudiciniai klausimai

- 24 Kadangi S. ir G. yra Sąjungos piliečių šeimos nariai, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punktą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui visų pirma kyla klausimas, ar pagal šią direktyvą jos turi teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos piliečiai.

- 25 Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo, įmanoma, kad Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalyje vartojamas žodis „atvyksta“ turi būti suprantamas kaip vykimas į kitą valstybę narę negu ta, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, bet neapsigyvenimas joje. Taip pat įmanoma, kad toje pačioje 3 straipsnio 1 dalyje vartojamus žodžius „prisijungia prie jų“ reikia suprasti kaip prisijungimą prie Sąjungos piliečio valstybėje narėje, kurios pilietis jis yra.
- 26 Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad kitose Direktyvos 2004/38 nuostatose, visų pirma 6 straipsnio 1 dalyje ir 7 straipsnio 1 dalies a punkte bei 2 dalyje, atmetama tokio aiškinimo galimybė, nes jose aiškiai minima „kita valstybė narė“ ir „priimančioji valstybė narė“, kuri suprantama kaip valstybė narė, kur gali būti siekiama apsigyventi. 2011 m. gegužės 5 d. Sprendime *McCarthy* (C-434/09, Rink. p. I-3375) patvirtinama, kad minėtuose 6 ir 7 straipsniuose reglamentuojama Sąjungos piliečio teisinė padėtis valstybėje narėje, kurios pilietis jis nėra.
- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad iš 1992 m. liepos 7 d. Sprendimo *Singh* (C-370/90, Rink. p. I-4265) ir 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Eind* (C-291/05, Rink. p. I-10719) matyti, kad valstybės narės piliečio, pasinaudojusio teise laisvai judėti, sutuoktinis šiam piliečiui grįžus į pilietybės valstybę narę turi turėti bent tokias pačias teises atvykti ir apsigyventi, kokios jam būtų užtikrinamos pagal Sąjungos teisę, jei minėtas Sąjungos pilietis atvyktų į kitą valstybę narę ir joje apsigyventų. Tačiau šiam teismui kyla abejonių dėl to, ar ši teismo praktika taikoma esant tokioms situacijoms kaip pagrindinėse bylose. Šiuo klausimu jis pažymi, kad atitinkamos trečiųjų šalių pilietės prieš tai pagal Sąjungos teisę su savo atitinkamais kontaktiniais asmenimis negyveno kitoje valstybėje narėje negu ta, kurios pilietybę turi tie asmenys.
- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat remiasi 2002 m. liepos 11 d. Sprendimu *Carpenter* (C-60/00, Rink. p. I-6279), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 56 straipsnį, nagrinėjamą atsižvelgiant į pagrindinę teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, gali būti draudžiama paslaugų teikėjo, įsteigto savo kilmės valstybėje ir teikiančio paslaugas kitose valstybėse narėse įsteigtiems paslaugų gavėjams, kilmės valstybei narei atsisakyti leisti jos teritorijoje gyventi trečiosios šalies pilietybę turinčiam šio paslaugų teikėjo sutuoktiniui. Tačiau jis pažymi, kad, skirtingai nei byla, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Carpenter*, nagrinėjamos bylos susijusios ne su Sąjungos piliečiais, savo pilietybės valstybėje narėje teikiančiais tarptautines paslaugas, o su darbuotojais, vykstančiais į kitą valstybę narę darbo reikalais.
- 29 Remdamasis 2011 m. kovo 8 d. Sprendimu *Ruiz Zambrano* (C-34/09, Rink. p. I-1177) ir 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimu *Dereci ir kt.* (C-256/11, Rink. p. I-11315), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galiausiai kelia klausimą, ar pagal SESV 20 straipsnį ir 21 straipsnio 1 dalį teisė gyventi šalyje gali būti suteikta trečiųjų šalių piliečiams, kaip antai aptariamais pagrindinėse bylose.
- 30 Šiomis aplinkybėmis *Raad van State* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar trečiosios šalies pilietis, šeimos narys Sąjungos piliečio, kurio gyvenamoji vieta yra jo pilietybės valstybėje narėje, bet kuris dėl darbo toje pačioje valstybėje narėje įsteigtam darbdaviui nuolat vyksta į kitą valstybę narę, tokiomis kaip pagrindinės bylos [susijusios su S.] aplinkybėmis pagal Sąjungos teisę turi teisę gyventi šalyje?
 2. Ar trečiosios šalies pilietis, šeimos narys Sąjungos piliečio, kurio gyvenamoji vieta yra jo pilietybės valstybėje narėje, bet kuris dirba kitoje valstybėje narėje joje įsteigtam darbdaviui, tokiomis kaip pagrindinės bylos [susijusios su G.] aplinkybėmis pagal Sąjungos teisę turi teisę gyventi šalyje?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

- 31 Prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktuose klausimuose nenurodoma jokių konkrečių nuostatų, kurių išaiškinimo reikėtų tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui būtų sudaryta galimybė priimti sprendimą pagrindinėse bylose. Šiuose klausimuose tik bendrai nurodoma Sąjungos teisė.
- 32 Tačiau, atsižvelgiant į prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nuorodas, minėtas šio sprendimo 24–29 punktuose, klausimus reikia suprasti taip, kad jais iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/38 nuostatos ir SESV 20 straipsnis, 21 straipsnio 1 dalis ir 45 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad valstybei narei draudžiama atsisakyti suteikti teisę joje gyventi trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punktą, jei šis Sąjungos pilietis turi tos valstybės narės pilietybę ir jo gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę darbo reikalais.

Dėl Direktyvos 2004/38 išaiškinimo

- 33 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką Direktyvos 2004/38 nuostatomis trečiųjų šalių piliečiams suteikiamos teisės yra ne savarankiškos šių piliečių teisės, o išvestinės, įgyjamos kartu su Sąjungos piliečio šeimos nario, kaip jis apibrėžtas šios direktyvos 2 straipsnio 2 punkte, statusu (žr. minėto Sprendimo *McCarthy* 42 punktą; minėto Sprendimo *Dereci ir kt.* 55 punktą ir 2013 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Ymeraga ir Ymeraga-Tafarshiku*, C-87/12, 31 punktą).
- 34 Tačiau, kaip matyti iš šiandien priimto sprendimo byloje *O. ir B.* (C-456/12), pagal Direktyvos 2004/38 nuostatas Sąjungos piliečiui savarankiška teisė gyventi šalyje ir jo šeimos nariams išvestinė teisė gyventi šalyje suteikiamos tik tuo atveju, kai šis pilietis pasinaudoja teise laisvai judėti ir apsigyvena kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje. Taigi šios direktyvos nuostatomis negalima grįsti trečiųjų šalių piliečių, Sąjungos piliečių šeimos narių, teisės apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis.
- 35 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Direktyvos 2004/38 nuostatas reikia aiškinti taip, kad pagal jas tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėse bylose, valstybei narei nedraudžiama atsisakyti suteikti išvestinę teisę joje gyventi trečiosios šalies piliečiui, šeimos nariui Sąjungos piliečio, gyvenančio savo pilietybės valstybėje narėje.

Dėl SESV 45 straipsnio išaiškinimo

- 36 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat siekia išsiaiškinti, ar trečiosios šalies pilietis abiejose pagrindinėse bylose gali pasinaudoti teise gyventi šalyje, grindžiama SESV 45 straipsniu. Šiuo klausimu jis remiasi minėtu Sprendimu *Carpenter*.
- 37 Šiuo klausimu pažymėtina, kad minėto Sprendimo *Carpenter* 46 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, jog SESV 56 straipsniu, nagrinėjamu atsižvelgiant į pagrindinę teisę į šeimos gyvenimo gerbimą, tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, draudžiama paslaugų teikėjo, įsteigto savo kilmės valstybėje ir teikiančio paslaugas kitose valstybėse narėse įsteigtiems paslaugų gavėjams, kilmės valstybei narei atsisakyti leisti jos teritorijoje gyventi trečiosios šalies pilietybę turinčiam šio paslaugų teikėjo sutuoktiniui.

- 38 Kalbant apie pagrindinėse bylose nagrinėjamas situacijas, pažymėtina, kad byloje G. Sąjungos pilietis dirba bendrovei, įsteigta kitoje valstybėje narėje, negu yra jo gyvenamoji vieta. Byloje S. Sąjungos pilietis reguliariai darbo reikalais vyksta į kitą valstybę narę nei ta, kur jis gyvena, nors ji įdarbinusi bendrovė įsteigta jo gyvenamosios vietos valstybėje narėje.
- 39 Sąjungos piliečiams, kurių situacija tokia kaip kontaktinių asmenų S ir G, taikomas SESV 45 straipsnis. Bet kuris Sąjungos pilietis, pagal darbo sutartį dirbantis kitoje valstybėje narėje nei ta, kur yra jo gyvenamoji vieta, patenka į šios nuostatos taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2006 m. vasario 21 d. Sprendimo *Ritter-Coulais*, C-152/03, Rink. p. I-1711, 31 punktą; 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Hartmann*, C-212/05, Rink. p. I-6303, 17 punktą ir 2013 m. balandžio 16 d. Sprendimo *Las*, C-202/11, 17 punktą).
- 40 Iš tiesų SESV 56 straipsnio išaiškinimą, Teisingumo Teismo pateiktą minėtame Sprendime *Carpenter*, galima taikyti SESV 45 straipsniui. Dėl darbuotojų teisės laisvai judėti veiksmingumo gali būti būtina trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, suteikti išvestinę teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis.
- 41 Tačiau tokios išvestinės teisės gyventi šalyje tikslas ir pateisinimas grindžiamas tuo, kad atsisakymas ją pripažinti gali kelti grėsmę naudojimuisi ESV sutartyje užtikrintomis pagrindinėmis laisvėmis (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Iida*, C-40/11, 68 punktą; minėto Sprendimo *Ymeraga ir Ymeraga-Tafarshiku* 35 punktą ir 2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Alokpa ir kt.*, C-86/12, 22 punktą).
- 42 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar abiejose pagrindinėse bylose nagrinėjamos situacijose atitinkamam trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, būtina suteikti teisę gyventi šalyje, siekiant užtikrinti Sąjungos piliečiui galimybę veiksmingai naudotis SESV 45 straipsniu garantuojama pagrindine laisve.
- 43 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nurodyta aplinkybė, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis rūpinasi Sąjungos piliečio vaiku, gali, kaip matyti iš minėto Sprendimo *Carpenter*, būti reikšminga aplinkybė, į kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo atsižvelgti siekdamas išnagrinėti, ar atsisakymas šiam trečiosios šalies piliečiui suteikti teisę gyventi šalyje gali neleisti atitinkamam Sąjungos piliečiui veiksmingai naudotis iš SESV 45 straipsnio kildinamomis teisėmis. Vis dėlto pažymėtina, jog nors minėtame Sprendime *Carpenter* aplinkybė, kad trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, išlaikė atitinkamą vaiką, laikyta reikšminga, toje byloje vaiku rūpinosi Sąjungos piliečio sutuoktinė. Taigi vien aplinkybės, jog gali atrodyti pageidautina, kad vaiku rūpintųsi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio sutuoktinio tiesioginis giminaitis pagal aukštutinę giminystės liniją, savaime nepakanka konstatuoti, kad tai gali neleisti atitinkamam Sąjungos piliečiui veiksmingai naudotis iš SESV 45 straipsnio kildinamomis teisėmis.
- 44 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, jog SESV 45 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, suteikiama išvestinė teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis, kai to Sąjungos piliečio gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę kaip darbuotojas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, jei atsisakymas suteikti tokią teisę joje gyventi neleidžia atitinkamam darbuotojui veiksmingai naudotis iš SESV 45 straipsnio kildinamomis teisėmis, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas.
- 45 Tokiomis aplinkybėmis nebereikia aiškinti SESV 20 straipsnio ir 21 straipsnio 1 dalies. Iš tikrųjų šių nuostatų, kuriose bendrai numatyta kiekvieno Sąjungos piliečio teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, konkreti išraiška yra SESV 45 straipsnis, kiek tai susiję su laisvu darbuotojų judėjimu (žr. 2013 m. liepos 4 d. Sprendimo *Gardella*, C-233/12, 38 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

46 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, į pateiktus klausimus reikia atsakyti:

- Direktyvos 2004/38 nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas valstybei narei nedraudžiama atsisakyti suteikti teisę joje gyventi trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, jei šis Sąjungos pilietis turi tos valstybės narės pilietybę ir jo gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę darbo reikalais,
- SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, suteikiama išvestinė teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis, kai to Sąjungos piliečio gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę kaip darbuotojas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, jei atsisakymas suteikti tokią teisę joje gyventi neleidžia atitinkamam darbuotojui veiksmingai naudotis iš SESV 45 straipsnio kildinamomis teisėmis, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

47 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas valstybei narei nedraudžiama atsisakyti suteikti teisę joje gyventi trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, jei šis Sąjungos pilietis turi tos valstybės narės pilietybę ir jo gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę darbo reikalais.

SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, suteikiama išvestinė teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis, kai to Sąjungos piliečio gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę kaip darbuotojas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, jei atsisakymas suteikti tokią teisę joje gyventi neleidžia atitinkamam darbuotojui veiksmingai naudotis iš SESV 45 straipsnio kildinamomis teisėmis, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

Parašai.